

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। सरस्वती, ३ सरस्वान्। त्रिष्टुप्।

प्र क्षोदसा धायसा सस्त्र एषा सरस्वती धरुणमायसी पूः।

प्रबाबधाना रथ्येव याति विश्वा अपो महिना सिन्धुरन्याः ॥ ७.०९५.०१

धायसा- धारकेण । क्षोदसा- उदकेन । मूलशक्तिधारयेत्याध्यात्मिके । एषा- इयम् । सरस्वती- रसचोदयित्री । सस्त्रे- प्रवहति । धरणम्- धारकम् । आयसी- अयोमयम् । पूः- पुरमिव । भवति । प्रबाबधाना- कल्मषाणि प्रबाधमाना । रथ्येव- महारथ इव । याति- गच्छति । विश्वाः- सर्वाः । अन्याः- इतराः । अपः । महिना- स्वमाहात्म्येन । सिन्धुः- नदीभूता अतिसरति ॥१॥

एकाचेतत्सरस्वती नदीनां शुचिर्यती गिरिभ्य आ समुद्रात्।

रायश्चेतन्ती भुवनस्य भूरेर्घृतं पयो दुदुहे नाहुषाय ॥ ७.०९५.०२

एका- असहाया । नदीनाम् । सरस्वती- रसचोदनदेवता । अचेतत्- प्रज्ञापयति । शुचिः- परिशुद्धा । गिरिभ्यः- पर्वतेभ्यो जडप्रतीकेभ्यः । आ समुद्रात्- हृदयप्रतीकसमुद्रपर्यन्तम् । यती- गच्छन्ती । भुवनस्य- जगतः । भूरेः- प्रभूतम् । रायः- दानयोग्यधनम् । चेतन्ती- प्रज्ञापयन्ती । नाहुषाय- मनुष्याय । घृतम्- दीप्तिमन्तम् । पयः- सारम् । दुदुहे ॥२॥

स वावृधे नर्यो योषणासु वृषा शिशुर्वृषभो यज्ञियासु।

स वाजिनं मघवद्भ्यो दधाति वि सातये तन्वमामृजीत ॥ ७.०९५.०३

सः- असौ सरस्वान् रसचोदनदेवः । नर्यः- नरहितकामः । यज्ञियासु- पूज्यासु । योषणासु- नारीषु स्वशक्तिषु । वृषा- वर्षकः । शिशुः- वत्सः । वृषभः । ववृधे । सः । वाजिनम्- अन्नम् । मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः । दधाति- यच्छति । सातये- सम्भजनाय । तन्वम्- देहम् । वि- विशेषेण । मामृजीत- संस्करोति ॥३॥

उत स्या नः सरस्वती जुषाणोप श्रवत्सुभगा यज्ञे अस्मिन्।

मितज्ञुभिर्नमस्यैरियाना राया युजा चिदुत्तरा सखिभ्यः ॥ ७.०९५.०४

उत- अपि च। स्या- सा। सरस्वती- रसचोदनदेवता। जुषाणा- प्रीयमाणा। सुभगा- सौभाग्यवती। नः- अस्माकम्। अस्मिन्- एतस्मिन्। यज्ञे- पूजायां दाने सङ्गतिकरणे। उप श्रवत्- शृणोतु। मितज्ञुभिः- प्रह्वैर्जानुभिः। नमस्यैः- नमस्कारैः। इयाना- उपगम्यमाना। राया- दानयोग्यसम्पदा। युजा- योगेन। सखिभ्यः- मरुद्भ्यः। उत्तरा- उत्कृष्टतरा। सो नो बोध्यवित्री मरुत्सखेति श्रुतिः ॥४॥

इमा जुह्वाना युष्मदा नमोभिः प्रति स्तोमं सरस्वति जुषस्व।

तव शर्मन्प्रियतमे दधाना उप स्थेयाम शरणं न वृक्षम् ॥ ७.०९५.०५

इमा- एतानि हव्यानि। नमोभिः- नमस्कारैः। जुह्वानाः- समर्पयन्तः। युष्मत्- त्वत्तः। सम्पदं स्वीकुर्मः। सरस्वति- हे रसचोदनदेवते। स्तोमम्- मन्त्रम्। जुषस्व- सेवस्व। तव- ते। प्रियतमे- अतिशयेन प्रिये। शर्मन्- क्षेमे। दधानाः- धरमाणाः। त्वाम्। वृक्षम्- तरुम्। न- इव। शरणम्। उप स्थेयाम- उपास्महे ॥५॥

अयमु ते सरस्वति वसिष्ठो द्वारावृतस्य सुभगे व्यावः।

वर्धं शुभ्रे स्तुवते रासि वाजान्यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०९५.०६

सुभगे- सौभाग्यवति। सरस्वति। अयम्- एषः। वसिष्ठः- चित्तवृत्तिस्तम्भकरः। ते- त्वदर्थम्। ऋतस्य- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य। द्वारौ। व्यावः- विवृणोति। शुभ्रे- शुक्ले। स्तुवते- स्तोत्रे। वर्धं। वाजान्- अन्नानि। रास्व- देहि। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥६॥